

5.

Integrált Károsító-specifikus Ellenőrzési Adatlap

Apricot chlorotic leafroll phytoplasma



Vizsgáló laboratórium:

NÉBIH ÉLI Növény-egészségügyi Diagnosztikai Nemzeti
Referencia Laboratórium (NDNRL)
1118 Budapest, Budaörsi út 141-145.

A. Általános rész:

1. Növényegészségügyi státusza: **1/A/II d) 2**

Földrajzi elterjedés:

Az Apricot chlorotic leafroll phytoplasma egész Európában széles körűen elterjedt, jelenlétét a következő országokban állapították meg: Albánia, Ausztria, Bosznia-Hercegovina, Csehország (csak esetenként), Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Olaszország, Románia, Szlovénia, Spanyolország, és Svájc. Európán kívüli előfordulása nem igazolt.

2. A károsító rövid leírása:

Az Apricot chlorotic leafroll phytoplasma (csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma) elsősorban a mediterrán övezetben nagy károkat előidéző, gazdaságilag jelentős betegség. Hazánkban 1992 óta biztosan megtalálható. A molekuláris módszerek bevezetésével derült fény arra, hogy a csonthéjas fákat megbetegítő fitoplazmás betegségek egy közös csoportot alkotnak ezért a hagyományos betegségnevek (pl. kajszi klorotikus levélsodródás, szilva leptonekrózis) helyett a csonthéjasok európai sárgulása (European stone fruit yellows, ESFY) betegségnevének tekinthető elfogadottnak. A betegség kórokozója a legújabb nevezéktan szerint a Candidatus Phytoplasma prunorum.

Fertőzés tünetei:

A betegség tünetei kajsziarackon: A tünetek május végétől figyelhetők meg, a levelek színük felé kúposan kanalasodnak, néha sárgulnak, merev tapintásúak (1.,2.,3., kép).



1. kép: A csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma tünete kajszi leveleken (jobbra egészséges levél)



2. kép: A csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma tünete kajszi hajtáson (jobbra egészséges hajtás)



3. kép: A csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma tünete kajszibarackon: a levelek színük felé kúposan kanalasnak, néha sárgulnak, merev tapintásúak

A fertőzött fa növekedése lelassul, az egészséges fákhöz hasonlítva a lombzat színe világosabb lesz. A vesszők végei tavasszal gyakran nem hajtanak ki, hanem elszáradnak. Ha egy ágon a betegség körben elpusztította a háncsszövetet (4. ábra), akkor az adott ág a vegetáció folyamán gutaütésszerűen elpusztul (5. ábra), ilyenkor az elszáradt levelek egy ideig a fán maradnak.



4. kép: Háncsszövet pusztulása a csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma fertőzés következtében



5. kép: A csonthéjasok európai sárgulása fitoplazma tünete kajszibarackon: ha egy ágon a betegség körben elpusztította a háncsszövetet, akkor az adott ág a vegetáció folyamán gutaütésszerűen elpusztul.

A betegség előrehaladtával hasonló módon az egész fa kiszárad. Tipikus jellemzője a betegségnek a hormonális egyensúly felborulása, aminek következtében enyhe teleken a rügyek kihajthatnak, sőt virágok is megjelenhetnek. A kihajtott levelek és virágok a későbbi fagyok hatására elpusztulnak. A tünetek az alanytól és a fajától és a nemestől függően is jelentős mértékben változhatnak. Hazánkban a Magyar Kajszin a betegség tünetei kevésbé érzékelhetők, mint más fajtákon.

Általánosságban az új ültetvényekben a tüneteket a 3-4. évig nem lehet megfigyelni. A beteg fa körül körkörösén pusztulnak a fák, ez valószínűleg a vektor (*Cacopsilla pruni*) tevékenységére vezethető vissza.

Károsító biológiája, életmódja:

Az Apricot chlorotic leafroll phytoplasma sejtfal nélküli, a növények rostacsöveiben élő baktérium, mely táptalajon nem tenyészthető. A fitoplazma növényen belüli eloszlása nem állandó az évszakok során, Télen a koncentrációja erősen lecsökken, kizárólag a gyökérben van kimutatható mennyiség. Április-májusban a fitoplazma terjedni kezd a fa föld feletti része felé, a legnagyobb koncentrációt a nyári időszakban lehet detektálni a hajtásokban.

3. Gazdanövényei**Legfontosabb gazdanövényei:**

őszibarack (*Prunus persica*)

nektarin (*Prunus persica* v. *nectarina*)

japán szilva (*Prunus salicina*)

kajszibarack (*Prunus armeniaca*)

szilva (*Prunus domestica*)

sajmeggy (*P. mahaleb*)

4. Terjedés módja:

A betegség az új ültetvénybe elsősorban szaporítóanyaggal kerülhet be. A beteg fa körül körkörösén pusztulnak a fák, ez valószínűleg a vektor (*Cacopsilla pruni*) tevékenységére vezethető vissza

5. Identifikációs eljárás

A kórokozó azonosítását nested-PCR-RFLP módszerrel a NÉBIH NTAI NDNRL végzi. (EPPO Standards PM 7/62)